

Post Pandemi Mekan

Arş. Gör. Ebrar Kuruçay Gök
Yalova Üniversitesi, kurucayebrar@gmail.com

Özet

Özet Covid-19 mücadelesi içinde gerekli olan evde kalma tutumu, insanların içinde bulunduğu ve deneyimlemekte olduğu mekân kavramını tüm olanaklarıyla yeniden kurgulamaya itmiştir. Uzun süre iç mekânda kalmak ve çalışmak zorunda olduğumuz bu dönemde var olan tasarımların yeni bir düzene uygunluğu sorgulanmaktadır. Hem işlevselliği hem de sürecin getirdiği hijyen, fiziksel mesafe ve karantina gibi zorunlulukların maddenin pratikteki kullanım olasılıklarını sınırladığı görülmekte ve konuyu tartışılır hale getirmektedir. Bu gibi problemlerin hem büyük hem de küçük ölçekteki çözümleri, tasarım alanında büyük bir kavram dönüşümüne tanıklık edeceğimizi göstermektedir. Pandemi, süreç içerisinde yapı çevremizin eksikliklerini vurgulamış ve bir anlamda bu zorunlu deney gelecekteki krizler için bir öngörü niteliğinde olmuştur. Ayrıca olası yeni ihtiyaçlar doğrultusunda içinde bulunduğumuz mekânı daha verimli, daha esnek ve etkili kullanmaya ihtiyacımız olduğu savını oluşturmuştur. Öyleyse, Covid-19 veya diğer pandemilerden korunmaya yardımcı olmak adına var olan ya da var olacak bir mekânın tasarımında nelere dikkat edilmeli ve pandemi sonrası dönemde hijyen, fiziksel mesafe ve karantina gibi unsurlar bir tasarım problemi olarak nasıl ele alınmalıdır? Bu çalışma, pandemi ile yeniden şekillenen standartların değişmesi, bir anlamda da gelişmesiyle pandemi sonrası dönemde mekânın biçimlenişindeki problemlere dair tartışma oluşturmaktadır. Bu doğrultuda konu, farklı işlevleri barındıran özel ve ortak yaşam alanları içerisinde ayrı başlıklar halinde düşünülmektedir. Mekân, hem pandemi sürecindeki yeni tasarım ölçütleri hem de güncel mekânsal işlev problemleri özelinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda kullanıcıya, hem pandemi sürecinde hem de pandemi sonrası dönemde salgınların tarihsel arka planı da gözetilerek ve mekân biçimlenişine dair potansiyel örneklerle çözüm önerileri sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, mekân biçimlenişi, fiziksel mesafe, karantina, tasarım.

Abstract

The attitude of staying at home, which is necessary in the fight for Covid-19, has pushed the concept of space in which people live and experience with all its possibilities. In this period when we have to stay indoors and work for a long time, the suitability of existing designs for a new order is questioned. Both the functionality and the necessities of the process such as hygiene, physical distance and quarantine seem to problematize the practical usage possibilities of the substance and make the subject debatable. The solutions of such problems, both on a large and small scale, show that we will witness a major concept transformation in the field of design. The pandemic highlighted the shortcomings of our built environment in the process, and in a sense, this necessary experiment has become a prediction for future crises. In addition, he argued that we need to use the space we are in more efficiently, more flexibly and effectively in line with possible new needs. So, what should be considered in the design of a space that exists or will exist in order to help protect against Covid-19 or other pandemics, and how should elements such as hygiene, physical distance and quarantine be handled as a design problem in the post-pandemic period? This study creates a discussion about the problems in the shaping of the space in the post-pandemic period, with the changes in the standards reshaped by the pandemic, and in a sense, the development. In this direction, the subject is considered under separate headings within the private and common living spaces that have different functions. Space is addressed in terms of both new design criteria in the pandemic process and current spatial function problems. In this context, it is aimed to create a forecast by presenting solutions with potential examples of the shaping of the space and taking into account the historical background of the epidemics in both the pandemic process and the post-pandemic period.

Key Words: Pandemic, space shaping, physical distance, quarantine, design.

Giriş

COVID-19 salgını öncelikle şehirlerin gelişimi, işleyişi ve aynı zamanda insanların günlük yaşamları üzerinde büyük bir etki yaratmaktadır. Duyusal ve sosyal çevremizde salgın süresince yapıli çevremizin ihtiyaca yönelik farklılaştırılması, yeniden ele alınıp işlevlendirilmesi bir anlamda salgından korunmak için pek çok çözümler üretmeyi ve tasarlamayı da beraberinde getirerek güvenlik katmanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda bulaşıcı hastalıkların tarihsel arka planına baktığımızda mekânlarımızın mimari, tasarım ve şehir planlaması kapsamında yeni ihtiyaçlara yönelik dönüştürüldüğü görülmektedir. Aslında yapıli çevre olarak tanımladığımız mekânlarımız, kriz esnasında sorgulanarak ve dönüşmeye başlayarak kriz sonrasında gelişme kapasitesi sergileyerek karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, geçmiş yıllarda antivirüs destekli mekânların oluşması esnasında tasarım problemleri kavramsal süreç dâhilinde yeniden gözden geçirilmiştir. Konuya dâhil edilen araştırma alanlarında fiziksel mesafe, karantina gibi kavramların tasarım aşamasında ele alınışları vurgulanmıştır. Salgın durumlarında mekânlar üzerinde gerekli korumayı sağlamak ve gerektiğinde mekânın işlevsel dönüşümlerle farklı işlevlere cevap verecek hale gelmesi için özel ve ortak yaşam mekânlarında, pandemi sürecine ve sonuçlarını net görebildiğimiz pandemi sonrası döneme dair öngörüler oluşturmaktadır.

Pandemi, tasarımcıların antivirüs mekân algısını nasıl oluşturacaklarını, bununla ilgili tasarım fikirleri nasıl sunabilecekleri ve uygulayacaklarını veya mevcut alanları nasıl güncelleyebilecekleri ve ayrıca pandeminin fiziksel ve yapıli çevremizi hangi aşamada nasıl etkileyebileceği gibi soruları tartışmaya açmaktadır. Eğitim hacmi içindeki akademik ortamda ise; ihtiyaç duyulan araştırma kapsamını genişletmek, COVID-19'dan etkilenen tasarım alanlarını incelemek ve bununla ilgili sorularını vurgulayarak virüsün mekân hacminde yayılmasını önlemek için bu alanlarda da her seviyede ve ölçekte profesyonel ve kapsamlı araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bu soruların ele alınış biçimleri, salgın sonrası eğitim stilini tahmin etmeye ve gerekli antivirüs tabanlı mekânsal sistemi görselleştirmeye yardımcı olacaktır.

Yöntem

Araştırma pandemi niteliğindeki salgın hastalıkların tarihsel arka planlarını ele alarak mekânsal sorunlara verilen cevapları inceleyen literatür taramasıyla başlamaktadır. Bu yöntemle uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılması ve çözümlenmesine yönelik çalışmalarda araştırmacının-kullanıcının veriye yakın olması, süreci yakından tanınması ve yaşaması anlamında önem teşkil etmektedir.

Pandemi koşullarındaki mekânsal çözümlerlerin nicel kanıtları sağlandıktan sonra güncel durumumuza yönelik kaynak oluşturabilecek Google şirketinin yeni işlevsel ofis tasarımı ele alınarak yeni tasarım problemlerimize yönelik çözümlerin mekâna nasıl işlendiği araştırılmıştır. Buradaki mekânsal çözümlerler, mekânın kavramsal ve biçimsel olarak ele alınış yöntemleri; hem özel hem de ortak yaşam alanlarında araştırmacıya-kullanıcıya işlevsel çözüm pratikleri sunacaktır. Ayrıca bu araştırmanın, özellikle akademik ortamda ders kapsamı içine dâhil edilmesini önermek, tasarımcı adaylarına tasarım problemlerinin ele alınış yönteminde örnek bir model olması açısından da önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bulgular

Tarihsel Arka Planda Mekân Üzerindeki Dramatik Gelişmeler

İç mekânlardan şehir ölçeğine kadar tüm yapıli çevremizin şekillenmesinde hastalıkların da önemini vurgulamak gerekmektedir. Bulaşıcı hastalık risklerini en aza indirmek için insanlar mekânların iç tasarımını, mimariyi, şehirleri ve hatta altyapıları yeniden tasarlamıştır (Megahed ve Ghoneim, 2020). Pandemi sürecinde de formun işlevi takip eden bir durumda olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Son iki yüzyıla baktığımızda tasarım olgusu; kentsel dönüşüm hikâyelerinden sıhhi, konut reformlarına kadar birçok gelişme içermektedir.

14. yüzyılda, hıyarcıklı veba, Rönesans'ın temel kentsel gelişmelerine de önyak olmuştur. Aşırı kalabalık yaşam alanlarını temizlemiş, sınırlarını genişletmiş, pandeminin erken dönemlerinde karantina tesisleri geliştirmiş ve geniş kamusal alanlar açmıştır (Chang, 2020, aktaran Megahed ve Ghoneim, 2020). 20. yüzyılda bulaşıcı hastalıklar, kentsel yenilenmenin önemli itici güçlerinden olmuştur. Modernist mimarlar, tasarımı; tüberküloz, tifo, çocuk felci ve İspanyol gribinin şehir planlamasına,

gecekondu temizliğine, konut reformuna ve atık yönetimine teşvik ettiğini aynı zamanda da aşırı kalabalık şehirlerin salgın hastalığına bir çare olarak görmüştür (Lubell, 2020, aktaran Megahed ve Ghoneim, 2020).

Sanayi çağında kolera ve tifo, sıhhi reform hareketini etkilemiştir. Bu salgınlar, patojenlerle savaşmak için su ve kanalizasyon sistemlerinin geliştirilmesine bir sebep olmuş ve sıhhi bir yeniliğe yol açmış ve hatta boru sistemlerinin kurulması için caddelerin daha düz, daha pürüzsüz ve daha geniş olmasını da beraberinde getirmiştir (Budds ve diğerleri, 2020). Ayrıca bu salgınlar, bina temelleri ve kapı eşiklerine kadar tasarımın değişmesini sağlamıştır.

Modern mimariye de etki eden salgınlar, modernist tavrın temizlenip iyileştirilmesi düşüncesiyle yapılarda; büyük pencereler, balkonlar, toz tutmayan düz yüzeyler ve temizliğe vurgu yapan beyaz boyalarla yerini almıştır (Budds ve diğerleri, 2020). Bu arka plana karşı, mevcut sağlık krizi de enfeksiyonların ve hastalıkların yayılmasını önlemeye yardımcı olan güvenlik katmanlarını artırmak için yapı çevremizi geliştirmelidir (Megahed ve Ghoneim, 2020).

Bu bağlamda özel ve ortak yaşam alanlarımızda pandemi, bize küçük ya da büyük ölçekte tasarımlarımıza dahil olması için yeni dersleri de beraberinde getirdi mi? Daha spesifik olarak COVID-19 sağlıklı konutlar ve sürdürülebilir binalar için bir katalizör olabilecek mi? Yeni tasarım kriterlerine ihtiyacımız var mı? Bu sorular mevcut pandemide araştırma kapsamında vurgulanan sorulardan bazılarını oluşturmaktadır.

Güncel Tasarım Problemleri

Pek çok disiplinden yapı çevre ile ilişkili uzmanlar sosyal ve kültürel çevrenin yeni kullanım pratikleri özelinde araştırma yapmaktadırlar. Bulaşıcı hastalıkların yalnızca acil tedbirlere dayalı değil; tüm tasarım ve planlama sorunlarının öncesine ve sonrasına atıfta bulunarak çözüme gidilmesine dikkat çekmektedir (Chang, 2020, aktaran Megahed ve Ghoneim, 2020). Pandemi, bireyin ve toplumun fiziksel alanlarının yeniden ele alınmasını sağlayarak mekân ölçeğinde bulaşıcı hastalıklara nasıl tepki verildiğine dair kanıtları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda en çok dikkat çeken potansiyel etkiler aşağıda belirtilmektedir.

Nüfus yoğunluğu; mevcut krizde yoğun nüfuslu kentlerin enfeksiyon riskine karşı öncelikli olarak savunmasız olduğunu kanıtlamıştır.

Sosyal mesafe ölçütü; yalnızca yüksek sosyoekonomik statüyle bağlantılı işlere odaklanan kişiler tarafından tam anlamıyla bağlı kalındığını göstermektedir. Bunun yanında konut içinde kalma mecburiyeti daha küçük ve kalabalık evlerde yaşayanlar için olumsuz bir durum haline gelmektedir.

Konut özellikleri; bir önceki problemde de vurgulandığı gibi tasarım çözümlerinde daha dikkatli bir ölçekte ele alınması gerekmektedir. Paylaşılan genel hacim ve kişi başına düşen metrekare, dönüşümde öncelikle değerlendirilerek cevap aranması gereken maddelerdir.

Bir Tasarım Problemi Olarak Sosyal Mesafe ve Karantina

Sosyal mesafe; tasarım ve planlama sürecini, özellikle uzaktan eğitimin artan kabulüyle, çevrimiçi alışveriş ve çevrimiçi eğlencenin kültürel bağlantısını değiştirebilir bir kriterdir (Budds ve Chang, 2020). Bilginin işlenmesi için medyanın kullanımı ve bilgi paylaşımı için web seminerleri, COVID-19 salgını sırasında yaygın bir şekilde kullanılıp benimsenmiştir. Giderek daha uzaktan yönetebildiğimiz ve çalışabildiğimiz karantina sürecinde, dijital cihazlarla erişebildiğimiz bu bilgi alışverişi bir nevi geleneksel fiziksel alan ihtiyacını da azaltmıştır. Bunun paralelinde çalışma alanlarımızın işlevselliğinin daha fazla farkına varacağımız için büyük bir dönüşüm kaçınılmaz olacaktır.

Pandemi Mekânları

Yerleşim ve tasarım çözümleri ile ilgili olarak, salgın sonrası mekanlarda, bölümler arasında daha fazla bölünmeye ihtiyaç duyulacağı ve açık plan yapısı düşüncesine bu yöntemin olumsuz yansıtacağı düşünülmektedir. Konut bazında ele aldığımızda; daha geniş koridorların ve kapıların ve daha birçok merdivenin olmasının gereğinde, konut tasarım stratejilerinde değişikliklere yol açacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda tüm kullanıcılar için esneklik ve uyarlanabilirlik kavramlarıyla yeni alanlar sağlamak, konutları daha sürdürülebilir hale getirebilir; değişen ihtiyaçlara ve değişen yaşam pratiklerine uyum sağlayabilir (Capolongo ve diğerleri, 2020).

Çalışma mekânlarının dönüşümüne Google örnek olarak verilebilir. Pandemi sürecinde çalışanlarına nasıl davranılması gerektiğini problem olarak ele alan ünlü mimar Frank Gehry ile birlikte çalışan Michelle Kaufmann liderliğindeki mimarlar, endüstri mühendisleri ve iç mimarlar, yapı mühendisleri, inşaatçılar ve teknoloji uzmanlarından oluşan eklektik bir grupla çalışma mekânlarını yeniden tanımlamaya çalışmaktadır. Şirketin evden çalışmaya alışmış olma durumu ve artık her zaman ofiste olmak istemeyen çalışanları sistematik bir düzende barındıracak antivirüs tabanlı mekân yaratmayı amaçladığı görülmektedir. Bu dönüşümler içerisinde ilk olarak sanal katılımcılar ile yüz yüze katılımcılar arasındaki temel iletişim işlevinin yeni toplantı odası formuna yansıtıldığı görülmektedir (Wakabayashi, 2021).

Şekil 1

Google Şirketi Bünyesindeki Campfire Adındaki Toplantı Alanı

Not. <https://tinyurl.com/2rwj85nw> adresinden alınmıştır.

Aynı zamanda şirket, bir ofis tasarımındaki en katı unsurlardan biri olarak nitelendirdiği duvarları sabit bir kütle olmaktan çıkarıp hareketli bir sisteme dönüştürmektedir. Bu yönde dünyanın dört bir yanındaki ofislere düz bir şekilde paketlenip gönderilebilen bir dizi farklı hareketli duvar sistemleri geliştirmektedir. Diğer bir katı unsurun da ısıtma ve soğutma sistemleri olduğuna vurgu yaparak; her koltuğun üzerinde üflenen havanın yönünü ve miktarını kontrol etmek için kumaş kaplı hava sistemleri prototipine de sahip olmaktadır (Wakabayashi, 2021).

Şekil 2

Google Şirketi Çalışma Alanları

Not. <https://tinyurl.com/2rwj85nw> adresinden alınmıştır.

Google bu süreçte temelde üç eğilime odaklanmıştır: İş sadece ofiste değil, her yerde gerçekleştirilebilir; çalışanların bir işyerinde ihtiyacı olan şey sürekli değişim gösterebilmektedir ve bu durumda iş yerlerinin masalardan, toplantı odalarından ve olanaklardan daha fazlası olması beklenmektedir (Wakabayashi, 2021).

Buna ek farklı tasarım seçenekleri olarak; daha iyi bir doğal havalandırma ve sağlıklı bir ortam arayışı için bazı firmalar ultraviyole mikrop öldürücü ışınlarla geceleri ofislerini veya kullanım alanlarını dezenfekte etmektedirler. Birçok hastanelerde de bu yönde bir uygulama ile enfeksiyon yayılımına karşı mücadele verilmektedir (Megahed ve Ghoneim, 2020).

Yaşam alanı, çalışma alanı vb. ihtiyaçları karşılayan hacimlere bazı ek fonksiyonlar adapte edilerek farklı kullanım işlevlerine açık hale gelmiş mekânlara dönüştürülmüştür. Bu süreç içerisinde mekâna adapte edilebilir farklı ek fonksiyon ihtiyaçlarını karşılayacak modüler sistemlerin kullanımı, iç mekânda malzeme seçimi, mekânsal organizasyonun doğru planlanması, mekânsal sürdürülebilirlik ve teknoloji ile ilişkili akıllı sistemlerin seçimi gibi fonksiyonel çözümlerin yeni mekân düzenlemelerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yeniden ele alınan mekânların, salgın sonrasında sunulan sürdürülebilir ve ekonomik çözümlerle, kullanıcı için tüm yüklenen ek fonksiyonlar ile birlikte yeniden konforlu yaşam alanlarına dönüşebilmesi sağlanabilecek ve sonraki uygulamalara referans olabilecektir.

Pandemi Sonrası

Devam eden pandemi sürecinde çıkarılacak dersler birçok konuda belirsizliğini korumaktadır. Covid-19 un tüketim odaklı yaşam tarzımıza da vurgu yaptığı görülmektedir. Kamusal alanlarımız bu tüketim odaklı yaşam tarzının bir parçasıdır ve bu ölçekteki olası dönüşümleri gözlemlemek için oldukça iyi bir başlangıç noktası olarak öngörülebilir. Bu bağlamda yeni bir binaya yatırım yapmadan önce mevcut yapı stoğunun günün şartlarına göre nasıl yenilenip, adapte edilebileceği tartışmalara yol açacaktır. Olası değişimin verimliliği, mevcut mimarının ne kadar esnek, uyarlanabilir ve sürdürülebilir olduğu ile paralel olarak ölçülebilecektir.

Demircioğlu ve İlki'nin (2020) Yapı Dergisi'ndeki çevrimiçi yazısında pandeminin tek başına, gelecekteki yapısal çevre üzerinde, özellikle form ve fonksiyon açısından büyük değişikliklere neden olmasının beklenmediğini belirtir. Fakat pandemi ile mücadelede de en önemli araçlardan biri olan teknolojinin etkin kullanımının, hem kent hem de mekân ölçeklerinde yapısal çevre ile entegre olarak ortak bir çalışma halinde olacağını söylemek mümkündür. Bir diğer gelişmesi öngörülen faktör sağlık krizinin yeni önlem, yönetmelik ve düzenlemeleri de beraberinde getirecek olmasıdır. Diğer tüm koşul ve gereklilikler de dikkate alınarak tasarımların uygulanabilir ve sürdürülebilir olmalarına ve ayrıca kontrolünün sürekliliğinin sağlanmasına dikkat edilmelidir.

Şekil 3

Plastique Fantasy Tasarımı, Doktorlar İçin Mobil Kişisel Koruyucu Alan

Not. <https://yapidergisi.com/pandemi-sonrasi-mimarlik/> adresinden alınmıştır.

Köksal'ın (2020) Yapı Dergisi'ndeki çevrimiçi yazısında pandemi dönemi özelinde kentsel ve mekânsal ölçekteki tasarımların nasıl olması gerektiğini belirten yazısında, farklı ölçek ve alanlarda uygulamaya yönelik tavsiyeleri mevcuttur. Buna göre;

- Mekânı oluşturmak için harcanan her türlü kaynağın “kişiyeye özel” olmasından öte, olabilecek en verimli şekilde kullanılması gerekir. Yani okul binası saat 17.00'den sonra boş durmamalı; Kültür

merkezi, kütüphane, kamu binası görevlerine de entegre olabilmelidir. Stadyumlar sadece bir gün kullanılan, trafiği alt üst ettikleri gün dışında para yutan, garip beton kütlelerin verimliliğini tartışmak gerekir. Ayrıca güvenlik, ulaşım, zaman ve iç mekân paylaşımı nasıl çözülür, binaların çok fonksiyonlu olması durumunda ortaya çıkan tasarım ve kullanım zorluğu nasıl aşılır, bunlar ilerinin akademik çalışma konularıdır.

- Toplu olarak yaşayabilirken de hijyenik açıdan güvenli ve kişiye özel mekanlar tasarlamak gerekliliği ortadadır. Sosyal konutların ortak mekânlarının yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Asansör ve ıslak mekânların mevzuatlardaki yerleri ve yeni hesaplamaları üzerine çalışmalar gerekir.
- Değişen sosyal mesafe ve tabii hava perdeleri ile ayrılmış ortak mekânlar önümüzdeki tasarım problemidir.
- Mal ve hizmetlerin lojistiğinin yeni bir pandemi halinde otonom hale getirilmesi ama bunun yanında Evrensel Temel Gelir'i olan yapay zekâ ve robotların işlerini ellerinden alan yurttaşların sosyal durumunu da düşünmek gerekmektedir.
- İç mekânlarda, hastalar için ve hasta olmaması gerekenler için karantinaya uygun tasarımlar yapılmalıdır. Örneğin, tipik bir konutta karantinaya uygun nasıl yaşanır? Enfekte olanlarla olmayanlar nasıl yaşar?
- Uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma için iç mekânlarda özel görüşme mobilyalarının ve mekânlarının olması gerekliliği evdekal kısıtına bir anlam getirebilmeli (3+1 ev yerine 3+1 ve 5 kişilik uzaktan çalışma ve eğitime uygun konut).
- Ulaşımın koltuk usulü ama steril yapılması zorunluluğu, uçaklarda ekonomi sınıfı koltukların dahi bölücülerle ayrılabilmesi gerekir.
- Spor, kültür, konser gibi toplu mekânlar için iç mekân için geçerli değişikliklerin yapılabilmesi gerekir. UV filtreler, hava perdeleri ve daha özel yöntemlerle bulaşı engelleyen teknolojik gelişmelere duyulacak ihtiyaç planlanmalıdır (Köksal, 2020, para. 4)

Bu bağlamda karbon ayak izi az olan, kamusal mekana daha verimli imkanlar sunabilen ama duruma göre fonksiyonelliğiyle değişebilir işlevlere sahip olup; ihtiyaç halinde entegre edilebilecek ve teknolojik ihtiyaçlara cevap verebilecek esnek mekanlara gereksinim olduğu görülmektedir. Buna ek olarak; çalışma mekânlarını biçimlendiren açık ofis sistemleri, ortak kullanım alanları ve sosyal alanlar ve farklı zaman dilimlerinde çok sayıda kişi tarafından kullanılabilen paylaşımlı ofisler bugün öncelikle kaçınmak zorunda kaldığımız mekânlar haline gelmiştir. Kendi özel alanlarımız olan konutlarımızda çalışmak zorunda kaldığımız bu dönemde, uzaktan ve esnek çalışma sistemlerinin üretkenlik ve sürdürülebilirlik açısından daha geniş kitleler tarafından benimsenmesi halinde ofislere olan ihtiyacın azalması durumunda çalışma mekânlarının mevcut dinamiklere göre yeniden biçimlenmesinin söz konusu olduğu görülmektedir. Fakat güncel izolasyon döneminin sürdürülebilir bir çözüm olmadığı; salgının etkisini yitirmesiyle işlevinin azalacağı görülmektedir. Bu durumda mevcut çalışma ortamlarına geri döneceği düşünüldüğünde ve yapıya entegre hale gelen teknolojik unsurlarla birlikte mekan ele alındığında; daha önce üzerinde durulan tasarım problemlerine ek olarak diğer faktörlerin mekan içindeki etkileşim, mobilite ve ulaşılabilirlik kavramları olduğu anlaşılmaktadır. Konu kapsamında ele alınan Google şirketi örneğiyle de bu durumu pekiştirmek mümkün olacaktır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılı çevremiz COVID-19 gibi salgın hastalıkların etkilerini sınırlamaya yardımcı olacak şekilde tasarlanmamıştır. Pandemi, yapılı çevremizin eksikliklerini vurgulayıp bu zorunlu deneyden bazı dersler çıkarmamızı sağlayacaktır. Bu bağlamda mekânları düzenlemeye ve yeniden işlevlendirmeye yardımcı kavramları da beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda bu yaklaşımlar, geçmişteki olayları değerlendirip gelecekteki olası problemlerin çözümü niteliğinde olmaktadır. Peki, fiziksel ve yapısal çevremizdeki bu dönüşümler geçici bir tepki mi yoksa yeni bir normal mi olacak?

Küresel salgın, yapılı çevremizi nasıl tasarlamamız, inşa etmemiz ve kullanmamız gerektiğine ilişkin öngörüler oluşturmaktadır. Öngörülen güvenlik katmanları yalnızca sürekli değişen virüs salgınlarını önlemek için değil, pandemi sonrası dönem için de iyileştirme yaklaşımı olarak ele alınmalıdır. Mekân çözümlerine daha spesifik bir bakış açısıyla bakılmalı ve uzun vadeli değişimlere olanak sunabilecek politikalar izlenmelidir. Aynı zamanda bu yaklaşımlar doğal kaynaklara ve çevreye zarar vermeyen sürdürülebilir bir politika ile paralel durumda olmalıdır. Bunun paralelinde

akademik çerçevede dijitalleşen etkileşim ortamlarında potansiyel konunun ders kapsamı içine dahil edilmesi önerilmektedir. Bu sayede antivirüs yapılı mekân tasarımı hakkında tasarımcı adaylarına yeni bir tasarım problemini farklı yöntemlerle nasıl ele alması gerektiği öğretisini sunarak örnek bir model olması açısından da önem taşıdığı düşünülmektedir. Pratikte öğretilen tasarım stratejilerinin mevcut olan ve gelecekte yeni yapılacak konutların tasarım, üretim ve kullanıcı deneyimi açısından uygulama deneyimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda; bu zorunlu deneyin faydaları hakkında daha spesifik olarak düşünmeye ve dönüştürücü bir bakış açısıyla uzun vadeli reformlar olarak kullanabileceğimiz ve yararlanabileceğimiz doğru kavramları seçmek ve tasarıma yansıtma için tasarım eğitimi ortamlarında daha fazla geliştirme alanları sunmak gerekmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma ile güncel konunun araştırma hacmini genişletilmiş ve gerekli alanlar için bir öngörü ortaya koyulmuştur. Bu araştırmayla küresel salgın, yapılı çevremizi nasıl tasarlamamız, inşa etmemiz ve nasıl işlevlendirmemiz gerektiğine ilişkin sınırları vurgulamaktadır. Bu bağlamda tarihsel arka planıyla değerlendirildiğinde de dönüşüme bir bakış açısı sağlamaktadır. Gerek tasarım anlayışı ve yöntemi gerek hedef kullanıcı kitlesi, gerekse de malzeme seçimleri anlamında pandemi koşullarına uygun yapılacak tasarımlar; sonuçları ve gelişimleri tahmin edilemeyen salgın benzeri süreçlerin kontrol altına alınabilmesi ve kullanıcı kitlenin bu süreçlere kısa sürede adaptasyon sağlayabilmesi adına büyük avantaj sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Budds, D. (2020, March 17). *Design in the age of pandemics*. <https://archive.curbed.com/2020/3/17/21178962/design-pandemics-coronavirus-quarantine>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Capolongo, S., Rebecchi, A., Buffoli, M., Appolloni, L., Signorelli, C., Fara, G. M., & D'Alessandro, D. (2020). COVID-19 and cities: From urban health strategies to the pandemic challenge. A decalogue of public health opportunities. *Acta Biomed*, 91(2), 13–22. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7569650/>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Chang, W. (2020, April 19). *The post-pandemic style*. <https://slate.com/business/2020/04/coronavirus-architecture-1918-flu-cholera-modernism.html>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Lubell, S. (2020). Commentary: Past pandemics changed the design of cities. Six ways COVID-19 could do the same. *Los Angeles Times*. <https://www.latimes.com/entertainment-arts/story/2020-04-22/coronavirus-pandemics-architecture-urban-design>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Megahed, N., & Ghoneim, E. (2020). Antivirus-built environment: Lessons learned from Covid-19 pandemic. *Sustainable Cities and Society*, 61, 1-9. <https://tinyurl.com/52wz8n42>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Wakabayashi, D. (2021). Google's plan for the future of work: Privacy robots and balloon walls. *New York Times*. <https://tinyurl.com/2rwj85nw>. Erişim tarihi: 13/05/2021.
- Yapı Mimarlık Tasarım Kültür Sanat Dergisi. <https://yapidergisi.com/pandemi-sonrasi-mimarlik/>. Erişim tarihi: 24/08/2021.